

Beskatta kalhyggen för vad de kostar vår miljö

Nationalekonom: Att skada naturen måste få konsekvenser även för skogsägare

Detta är en debattartikel.

Det är skribenten som står för åsikterna som förs fram i texten.

Aftonbladet • Publicerad 2025-03-10

Klimatkostnaderna när en skog blir ett kalhygge och förvandlas från en kolsänka till en utsläppsbov är höga. Den som smutsar ned ska betala vad det kostar, "Pollutor pays principle" borde gälla även när våra skogar förstörs, skriver nationalekonomen Stefan de Vylder.

DEBATT

Den som smutsar ned ska betala vad det kostar. Detsamma borde gälla den som skadar den biologiska mångfalden, klimatet eller inskränker allmänhetens möjligheter till friluftsliv och rekreation.

Bland miljöintresserade nationalekonomer har det i över hundra år diskuterats hur man ska hantera så kallade externa effekter, det vill säga konsekvenser för någon annan än den som ger upphov till en viss skada. Till exempel om ett företag förorenar ett vattendrag, vilket påverkar både fiskar, fiskare, en badsugen allmänhet och nedströms boende bönder och djur.

Det finns också positiva externa effekter. Den som vaccinerar sig mot en smittsam sjukdom minskar inte bara risken att själv bli sjuk utan skyddar även sina medmänniskor. Detta är ett starkt argument för att låta vaccinationer mot smittsamma sjukdomar vara gratis, eller åtminstone kraftigt subventionerade.

För negativa externa effekter har den självklara regeln – i teorin, om än alltför sällan i praktiken – varit ”pollutor pays principle”, PPP. Att skada naturen eller klimatet ska kosta.

En överväldigande majoritet av världens miljöekonomer har till exempel tjatat länge om en rejäl skatt på utsläpp av växthusgaser. Och den svenska koldioxidskatten, och EU:s handel med utsläppsrätter, har visat sig vara bra, men otillräckliga, steg i rätt riktning.

Märkligt nog åberopas inte PPP i dagens infekterade debatt om svenskt skogsbruk. Men varför skogsägare och skogsbolag ska få åtnjuta ett undantag från PPP är svårt att förstå.

Vinsterna från kalhuggning är privata, men den skada som kalhyggen ger upphov till drabbar andra. Djurlivet, förstås, och den biologiska mångfalden. Klimatet, inte minst, och människors möjligheter att njuta av välskötta skogar för rekreation och bär- och svampplockning.

Och risken för skogsbränder sjunker om vi slipper se våra skogar förvandlas till virkesåkrar med eldfängda barrskogar.

Samhällsekonomiskt är kalhyggen dyra. Klimatkostnaderna när en skog förvandlas från en kolsänka till en utsläppsbov kan, mycket approximativt, skattas till vad det kostar att köpa en utsläppsrätt, multiplicerat med hur många ton utsläpp som kalhygget leder till.

Förlusten av rekreativmöjligheter kan skattas genom enkäter om människors betalningsvilja: hur mycket skulle du vara beredd att betala för att slippa ett kalhygge i en skog du gärna vistas i?

En jämförelse mellan huspriser i områden med kalhyggen jämfört med fastigheter omgivna av välskötta naturskogar kan också ge en fingervisning om hur högt våra medborgare skattar värdet av naturupplevelser.

Hur översätter vi förlusten av biologisk mångfald till kronor och ören? Vet inte. Men kostnaden är i varje fall inte noll.

Inget hindrar att man differentierar en skatt, eller avgift, efter klimatzon, och kanske även efter ägarförhållanden. Kanske borde våra stora skogsbolag och Svenska kyrkan betala mer än små, privata skiften som gått i arv i generationer, och som oftast brukas på ett ansvarsfullt sätt.

Att sätta en prislapp på de negativa externa effekter som dagens skogsbruk ger upphov till är svårt. Men hellre ganska rätt än exakt fel. ”Pollutor pays principle” borde gälla även när våra skogar förstörs.

Stefan de Vylder, nationalekonom och författare. Har bland annat skrivit en bok om de stora skogsbränderna i Hälsingland sommaren 2018, ”Det brinner ... Rapport från en hotad by” (Themis Förlag 2019).